

Meststoffen met dubbeldoel:

Meststoffen die tevens werking hebben als gewasbeschermingsmiddel, biostimulant of groeiregulator

Laura van Schöll & Wim Bussink

Aanleiding

Binnen Meststoffen Nederland leeft de vraag of meststoffen naast hun hoofdwering ook een eventuele nevenfunctie mogen vermelden. Naast vragen over de wenselijkheid van een dergelijke vermelding is daarbij de vraag in hoeverre dit is toegelaten. Vanuit wettelijk kader zijn meststoffen met een dubbeldoel als volgt te onderscheiden:

1. Meststoffen met als (neven)werking gewasbeschermingsmiddel
2. Meststoffen met daarnaast werking als biostimulant
3. Meststoffen met daarnaast werking als groeiregulator

Met het in werking treden van de EU-verordening bemestingsproducten op 16 juli 2022 ontstaat er een nieuwe situatie bij het op de markt brengen van meststoffen die naast nutriëntenlevering tevens een andere functie dienen. Aanpalend is in de EG-verordening gewasbeschermingsmiddelen de begripsomschrijving van meststoffen, biostimulanten en gewasbeschermingsmiddelen aangebracht (vanaf 25 juni 2019).

Door deze afbakening tussen gewasbeschermingsmiddelen, biostimulanten en meststoffen in de begripsomschrijvingen en werkingssfeer van de VO-EG gewasbeschermingsmiddelen en de EU-verordening bemestingsproducten (van toepassing vanaf 16 juli 2022) is er een duidelijke inperking ontstaan in de wijze waarop meststoffen met een dubbeldoel als gewasbeschermingsmiddel, biostimulant of groeiregulator kunnen worden vermarkt. Met name de begripsomschrijving van biostimulanten heeft hierbij een impact. In het navolgende wordt dit toegelicht.

Meststoffen met als (neven)functie gewasbescherming

Er zijn producten die als meststof op de markt worden gezet en waarvan bekend is of verondersteld wordt dat deze ook een (neven)werking kunnen hebben als gewasbeschermingsmiddel. Voorbeelden zijn koper- en zwavelmeststoffen. Zwavel en (enkele) koperverbindingen zijn toegelaten als werkzame stof voor gebruik in gewasbeschermingsmiddelen, maar zijn ook een nutriënt voor plantengroei.

Producten die bestemd zijn als gewasbeschermingsmiddel vallen onder de werkingssfeer van de EG-verordening 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen. Gewasbeschermingsmiddelen zijn daarbij gedefinieerd als *"middelen, in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd, die geheel of gedeeltelijk bestaan uit werkzame stoffen, beschermstoffen of synergisten, en die bestemd zijn voor een van de volgende toepassingen:*

- a) de bescherming van planten of plantaardige producten tegen alle schadelijke organismen of het verhinderen van de werking van dergelijke organismen, tenzij deze middelen worden beschouwd als middelen die vooral om hygiënische redenen worden gebruikt veeleer dan ter bescherming van planten of plantaardige producten;
- b) het beïnvloeden van de levensprocessen van planten, zoals het beïnvloeden van hun groei, voor zover het niet gaat om nutriënten of biostimulanten voor planten;

- c) de bewaring van plantaardige producten, voor zover die stoffen of middelen niet onder bijzondere communautaire bepalingen inzake bewaarmiddelen vallen;
- d) de vernietiging van ongewenste planten of delen van planten, met uitzondering van algen tenzij de producten op de bodem of in water worden gebruikt ter bescherming van planten;
- e) de beperking of voorkoming van de ongewenste groei van planten, met uitzondering van algen tenzij de producten op de bodem of in water worden gebruikt ter bescherming van planten.”

Naast het beschermen van planten gaat het dus om alle middelen die werkzame stoffen bevatten die de levensprocessen van planten beïnvloeden, met uitzondering van meststoffen en biostimulanten.

Gewasbeschermingsmiddelen mogen alleen op de markt gebracht worden met een toelating. In Nederland staan alle producten met toegelaten gewasbeschermingsmiddelen vermeld op de ‘toelatingen databank’ van het CTGB. Als een product hier niet op vermeld staat mag het ook niet vermarkt of gebruikt worden als gewasbeschermingsmiddel, en mag een dergelijke werking ook niet geclaimd of gesuggereerd worden op het etiket of technische informatiedocument.

Uitzonderingen zijn stoffen die worden gezien als **basisstoffen**. Dit zijn stoffen die met een ander doel op de markt worden gezet (en daarvoor ook zijn beoordeeld en toegelaten) maar die tevens een nevenwerking als gewasbeschermingsmiddel hebben. Deze basisstoffen mogen niet op de markt worden gezet als gewasbeschermingsmiddel maar mogen wel als zodanig worden gebruikt, mits zij als zodanig op de ‘toelatingen databank’ van het CTGB opgenomen zijn. Voor de meststoffen zijn dit bijvoorbeeld diammoniumfosfaat (DAP) en calciumhydroxide (gebluste kalk). Op het etiket mag, naast het oorspronkelijk gebruik, kort worden vermeld dat het product is goedgekeurd als basisstof. Daarbij moet duidelijk zijn dat het product een andere toepassing heeft. Er mag niet worden geclaimd of gesuggereerd dat het product een gewasbeschermingsmiddel is.

De EU-verordening 2019/1009 EU bemestingsproducten (vanaf 16 juli 2022) geeft aan dat “gewasbeschermingsmiddelen die binnen het toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1107/2009 vallen” niet als EU-bemestingsproduct op de markt gebracht mogen worden. Een product dat als bestanddeel een werkzame stof bevat dat zowel is toegelaten als meststof alsook als gewasbeschermingsmiddel kan dus ofwel als EU-bemestingsproduct of als gewasbeschermingsmiddel op de markt worden gezet, maar niet als allebei.

Bij een EU-bemestingsproduct mag geen (neven)werking als gewasbeschermingsmiddel geclaimd of gesuggereerd worden. Vereisten aan de etiketten van EU-bemestingsproducten stellen dat gegevens op de etiketten: “a) misleiden de gebruiker niet, bijvoorbeeld door aan het product eigenschappen toe te schrijven die het niet bezit”... “b) hebben betrekking op toetsbare factoren;”... “d) claimen door middel van vermeldingen of visuele voorstellingen niet dat het EU-bemestingsproduct plantziekten voorkomt of behandelt, noch dat het gewassen tegen schadelijke organismen beschermt”.

De Nederlandse meststoffenwet kent geen bepalingen voor het op de markt brengen van producten die bedoeld zijn als zowel meststof alsook als gewasbeschermingsmiddel. Als meststof zal een dergelijk product moeten voldoen aan de vereisten en bepalingen van de Nederlandse meststoffenwet. (De Nederlandse meststoffenwet zal overigens op onderdelen aangepast gaan worden in verband met de implementatie van EU-verordening 2019/1009 EU bemestingsproducten (vanaf 16 juli 2022)). Als gewasbeschermingsmiddel zal een dergelijk product daarnaast tevens moeten voldoen aan de vereisten van de EG-verordening gewasbeschermingsmiddelen, waaronder een toelating op de Nederlandse markt met een vermelding in de ‘toelatingen databank’ van het CTGB.

Een voorbeeld dat de laatste jaren veel in de aandacht was is koperoxychloride. Het gebruik van deze bladmeststof als gewasbeschermingsmiddel tegen onder andere *Fytoftora* in aardappelen, met name in de biologische landbouw, is niet toegestaan maar moeilijk te controleren en handhaven.

Koperoxychloride is binnen de EU toegelaten als werkzame stof in gewasbeschermingsmiddelen, maar in Nederland zijn er geen producten met koperoxychloride opgenomen in de ‘toelatingen

databank' van het CTGB. Het vermarkten en gebruiken van producten met koperoxychloride als gewasbeschermingsmiddel is daardoor in Nederland niet toegelaten. Koperoxychloride is wel op de markt als bladmeststof voor het spoorelement koper en mag als zodanig wel worden gebruikt, waarbij de bepalingen vanuit de meststoffenwet gelden; een werking als gewasbeschermingsmiddel mag daarbij niet worden geclaimd omdat de bladmeststof daar niet voor is bestemd en in Nederland daarvoor niet is toegelaten.

Bij het gebruik van een product als bemestingsproduct zal de timing, wijze van toediening en dosering veelal afwijken van die bij het mogelijk gebruik als gewasbeschermingsmiddel. Vanuit het oogpunt van de goede landbouwpraktijk en de noodzaak om zowel bij meststoffen als gewasbeschermingsmiddelen een zo efficiënte en doeltreffende aanwending na te streven lijkt een dubbeldoel product in de praktijk weinig meerwaarde op te leveren.

Samenvattend:

- EU-bemestingsproducten met CE-markering kunnen niet tevens zijn bestemd als gewasbeschermingsmiddel en mogen een dergelijke functie ook niet vermelden of suggereren.
- Voor de meststoffen die zonder CE-markering volgens de Nederlandse meststoffenwet worden vermarkt is een dubbelwerking als gewasbeschermingsmiddel niet voorzien maar niet uitgesloten. Een dergelijk product moet dan echter wel als zodanig zijn toegelaten via de 'toelatingen databank' van het CTGB.

Meststoffen met daarnaast werking als biostimulant

Meststoffen kunnen naast hun levering van nutriënten ook een werking hebben als biostimulant. Biostimulanten zijn gedefinieerd in de EG-verordening gewasbeschermingsmiddelen en de EU-verordening bemestingsproducten als:

“een product dat de voedingsprocessen van een plant stimuleert onafhankelijk van het gehalte aan nutriënten van het product, met als enige doel een of meer van de volgende eigenschappen van de plant of de rhizosfeer van de plant te verbeteren:

a) de efficiëntie van het gebruik van nutriënten;

b) de tolerantie voor abiotische stress;

c) kwaliteitskenmerken;

d) de beschikbaarheid van in de bodem of in de rhizosfeer vastgehouden nutriënten”.

Biostimulanten zijn geen gewasbeschermingsmiddelen en worden dus niet gereguleerd door EG 1109/2009. Biostimulanten stimuleren de voedingsprocessen van de plant en worden daarom gezien als bemestingsproduct. Producten met een werking en doel anders dan die in de definitie van biostimulanten gegeven mogen niet worden vermarkt als biostimulanten.

EU-bemestingsproducten omvatten meststoffen en biostimulanten met CE-markering. Producten kunnen hierbij zowel een functie als meststof (PFC 1) en als plant-biostimulant (PFC 6) hebben. Deze dubbelwerking mag echter alleen geclaimd worden als voor beide functies ook aantoonbaar is voldaan aan de vereisten van PFC 1 en PFC 6 (conformiteitsbeoordeling). Een vereiste is bijvoorbeeld dat claims moeten worden onderbouwd en aangetoond. Daarnaast mogen enkel producten die uitsluitend bestaan uit toegelaten bestanddelen als EU-bemestingsproduct worden aangeduid.

In de Nederlandse meststoffenwet zijn (nog) geen bepalingen opgenomen voor biostimulanten. De bepalingen uit de EU-verordening bemestingsproducten gelden enkel voor de EU-biostimulanten met CE-markering en wordt op 16 juli 2022 van toepassing. Dit betekent dat producten zonder CE-markering die voldoen aan de definitie van biostimulanten -EG-verordening gewasbeschermingsmiddelen, per 25 juli 2019- in Nederland vooralsnog ook als zodanig vermarkt mogen worden, zonder dat daar nadere specifieke eisen aan worden gesteld. Zo hoeven claims over de werking als biostimulant niet te worden onderbouwd en zijn de bestanddelen niet beperkt tot een

lijst van toegelaten bestanddelen. Producten zijn natuurlijk wel gehouden aan generieke regelgeving zoals REACH, de Warenwet en de zorgplicht. Producten die -blijkens aanduiding of gehalte aan werkzame inhoudsstoffen- bestemd zijn als gewasbeschermingsmiddel mogen niet biostimulant worden vermarkt.

De Nederlandse meststoffenwet zal op onderdelen aangepast gaan worden in verband met de implementatie van EU-verordening 2019/1009 EU bemestingsproducten (vanaf 16 juli 2022)). Hierbij zal ook een regulatie van biostimulanten zonder EC-markering worden opgenomen, waarbij er naar verwachting ook voor biostimulanten vereisten gesteld zullen gaan worden met betrekking tot werkzame bestanddelen en verontreinigingen.

Meststoffen die voldoen aan de vereisten en bepalingen van de Nederlandse meststoffenwet en die tevens zijn bestemd als biostimulant mogen op hun etiket ook beide functies vermelden. Hierbij dienen de bepalingen van de meststoffenwet voor etikettering te worden gevolgd.

Mengsels of blends van EU-bemestingsproducten met CE-markering en bemestingsproducten zonder CE-markering zullen moeten voldoen aan de nationale regelgeving voor meststofproducten.

Samenvattend:

- EU-bemestingsproducten die voldoen aan de bepalingen en vereisten van zowel EU-meststof als EU-biostimulant kunnen beide functies ook vermelden.
- Meststoffen die voldoen aan de Nederlandse meststoffenwet en die daarnaast een functie hebben als biostimulant kunnen beide functies vermelden. Biostimulanten kunnen in Nederland vrij worden verhandeld en gebruikt, mits zij passen binnen de definitie van biostimulanten in de VO-EG gewasbeschermingsmiddelen en VO-EU bemestingsproducten.
- Bij de implementatie van VO-EU bemestingsproducten in de Nederlandse meststoffenwet zal ook een regulatie van biostimulanten zonder CE-markering worden opgenomen.

Meststoffen met daarnaast werking als groeiregulator

Meststoffen die tevens bestemd zijn als groeiregulator zullen moeten voldoen aan de VO-EG gewasbeschermingsmiddelen. Onder groeiregulatoren vallen alle middelen met een werkzame stof die de levensprocessen van een plant beïnvloeden en die niet een meststof of een biostimulant zijn.

Groeiregulatoren worden beschouwd als gewasbeschermingsmiddelen volgens de definitie in de VO-EG gewasbeschermingsmiddelen:

middelen die geheel of gedeeltelijke bestaan uit werkzame stoffen, beschermstoffen of synergisten en die bestemd zijn voor "het beïnvloeden van de levensprocessen van planten, zoals het beïnvloeden van hun groei, voor zover het niet gaat om nutriënten of biostimulanten voor planten".

Een voorbeeld van groeiregulatoren zijn de planthormonen. Vanuit de definitie vallen ook middelen die een werking claimen als plantversterker of het vitaliseren van de plant onder de gewasbeschermingsmiddelen, en moeten daarmee voldoen aan de bepalingen van de VO-EG gewasbeschermingsmiddelen.

Voor meststoffen met groeiregulatoren of een vergelijkbare claim gelden daarmee dezelfde regels als voor meststoffen met gewasbeschermingsmiddelen.

Samenvattend:

- EU-bemestingsproducten met CE-markering kunnen niet tevens zijn bestemd als groeiregulatoren en mogen een dergelijke functie ook niet vermelden of suggereren.
- Voor meststoffen die zonder CE-markering volgens de Nederlandse meststoffenwet worden vermarkt is een dubbelwerking als groeiregulatoren niet voorzien maar niet uitgesloten. Een dergelijk product moet dan echter wel zijn toegelaten via de 'toelatingen databank' van het CTGB.

Tot slot

Met de EU-verordening 2019/1009 EU bemestingsproducten (vanaf 16 juli 2022 van toepassing) en aanpassing van de EG-verordening gewasbeschermingsmiddelen (sinds 25 juni 2019) is er een duidelijke afbakening gekomen tussen meststoffen, biostimulanten en gewasbeschermingsmiddelen. Tegelijk is de interpretatie van de regelgeving complex.

Bij de implementatie van de EU-verordening 2019/1009 EU bemestingsproducten zal er ook een aanpassing van de Nederlandse meststoffenwet gedaan worden. Daarbij zal in ieder geval ook een nadere regulatie van biostimulanten zonder CE-markering opgenomen worden.

De consequentie van deze wijzigingen is dat etikettering en claims meer aandacht zullen vragen van de sector om onjuistheden te vermijden.

Tegelijk kan bovenstaande informatie behulpzaam zijn bij de positiebepaling van Meststoffen Nederland rondom het behartigen van de belangen van de meststoffensector en het uitdragen van het juist en correct toepassen van meststoffen